

Stuurgroep Zuidwestelijke Delta
De heer Jan-Nathan Rozendaal
Programmadirecteur
Postbus 5014
4330 KA Middelburg

**COLLEGE VAN
RIJKSADVISEURS**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20952
2500 EZ Den Haag

Contactpersoon

ir. Rienke Groot

T 06 25 53 96 73
rienke.groot
@rgd.minbzk.nl

Kenmerk

RBM-20140325/1

Datum

25 maart 2014

Betreft Advies Kwaliteit in de Zuidwestelijke Delta

Geachte heer Rozendaal,

In uw brief van 24 februari jl. vraagt u het College van Rijksadviseurs, in het bijzonder de Rijksadviseur Landschap en Water, advies uit te brengen over de borging van ruimtelijke kwaliteit bij de voorbereiding van de Deltaplannen voor de Zuidwestelijke Delta. De vraag is hoe de bijzondere ruimtelijke eigenschappen van de delta door de operationalisering van de later dit jaar te nemen Deltabeslissingen en de daarmee samenhangende bestuurlijke overeenkomst kunnen worden ondersteund en hoe nieuwe landschappelijke waarden kunnen ontstaan in het kielzog van maatregelen aan het watersysteem. Gezien de korte tijd waarin dit advies gestalte moest krijgen heb ik me beperkt tot het lezen van de meest relevante concept-stukken en het spreken van een beperkt aantal informanten. Het advies is derhalve globaal van aard, passend bij het abstractieniveau van de beslisdocumenten die nu in voorbereiding zijn.

Laat ik beginnen mijn waardering uit te spreken voor uw verzoek. Ik ben de laatste twee jaar op verschillende schaal- en abstractieniveaus bij meerjarenprogramma's en bij concrete projecten voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening betrokken geraakt. Wat ik daar zie en verdedig is de notie dat elke interventie in het Nederlandse watersysteem een ruimtelijke dimensie heeft, en zeker in de delta, waar het evenwicht tussen land en water van een grote subtiliteit is. De kwaliteit

van het deltalandschap is direct verbonden met de kenmerken van de waterhuishouding en van de waterkeringen. Maar ook omgekeerd: het Zuidwest-Nederlandse cultuurlandschap is het beste te begrijpen als de expressie van een gedomesticeerd natuurlijk watersysteem.

Datum

25 maart 2014

Kenmerk

RBM-20140325/1

De afgelopen jaren hebben Rijk, provincies, waterbeheerders en maatschappelijke organisaties elkaar diep in de ogen gekeken bij de vraag hoe de hoogwaterveiligheid, de economische vitaliteit en de ecologische veerkracht van de delta kunnen worden verbeterd. In de aanstaande Deltabeslissing zullen de resultaten worden vastgelegd. Het ruimtelijke beeld op de langere termijn, dat wij destilleren uit het beschikbare materiaal, is dat van een verder gedifferentieerd deltasysteem, dat flexibeler omgaat met hoge rivier- en zeewaterstanden en dat een duurzame zoetwatervoorziening mogelijk maakt. We zien in de overeengekomen koers voor de Zuidwestelijke Delta samengevat de volgende drieledige ruimtelijke ambitie:

- van een getemd naar een gedempt natuurlijk systeem,
- biodifferentiatie en waterkwaliteit als indicatoren van een gezond systeem,
- landbouw, visserij, havens, energie en toerisme als dragers voor economische groei.

Door de ooghalen kijkend komt een aantal ruimtelijke maatregelen en voorzieningen in beeld die de komende decennia de aandacht zullen vragen:

- dijkversterking langs Zeeuwse wateren die onderhevig zullen zijn aan getijdewerking
- geleidelijke verzilting al of niet in combinatie met waterberging in zoetwaterbekkens
- verdiepen van vaargeulen, doorvoeren van zandsuppletie en natuurherstel van ondiepe habitats
- uitbreiding en ontwikkeling van recreatief-toeristische voorzieningen aan en achter de kustlijn
- plaatselijke aanpassing, versterking en omvorming van civieltechnische kunstwerken.

De beslissing over de waterveiligheid en het waterbeheer is van groot belang voor de ruimtelijke kansen en beperkingen van het hele gebied. Niet voor niets spreken we in de ruimtelijke ordening over de fundamentele betekenis van bodem en water voor de ontwikkeling van de ruimtelijke structuur en het grondgebruik. Mede in dat licht wordt de zorg voor het waterbeheer beschouwd als een onvervreembare zorgplicht van de publieke sector. Vanwege zijn maatvoering en betekenis in de (inter)nationale waterafvoer zijn de deltawateren terecht rijkseigendom en zijn de waterkeringen de verantwoordelijkheid van de waterschappen. In het gebied staan natuurwaarden, agrarische ontwikkeling, woon- en werkmilieu, beroepsvisserij en toerisme en recreatie in direct verband met het waterbeheer. Tegen de achtergrond van dat conditionerende effect van het water, zien we de volgende potentiële ruimtelijke kwaliteitsprongen voor ons:

Datum

25 maart 2014

Kenmerk

RBM-20140325/1

- stabiliseren en zo nodig herschikken van grondgebruik en bestemmingen van land en water, waardoor de houdbaarheid van het systeem en het rendement van het eigendom (van land en water) kunnen toenemen;
- uitbouwen van de ecologische en economische relaties tussen binnendijks en buitendijks gelegen gronden, waardoor nieuwe overgangen zich kunnen ontwikkelen;
- versterking van de watergerelateerde samenhang tussen lokale en regionale voorzieningen, waardoor een betere spreiding van toeristische en recreatieve activiteit kan ontstaan;
- ondersteunen van topografische kenmerken en historische eigenaardigheden van de deltakust, waardoor de landschappelijke identiteit van het gebied wordt ondersteund.

De veilig, veerkrachtige en vitale delta zal vooral gestalte krijgen door een aanscherping van het waterstaatkundige (en daarvan afgeleide ruimtelijke) profiel per waterbekken. Voor de Westerschelde (hoofdkoers vervoer), de Oosterschelde (hoofdkoers natuur), Grevelingen en Volkerak/Zoommeer (hoofdkoers berging), Hollandsch Diep en Haringvliet (hoofdkoers zoetwatervoorziening) ligt een duidelijkere rolverdeling in het verschiep. In het ideale geval zou ook het opdrachtgeverschap voor de Deltaplannen in de Zuidwestelijke delta gebaseerd moeten worden op deze bekkens.

Datum

25 maart 2014

Kenmerk

RBM-20140325/1

Het College van Rijksadviseurs adviseert u

- 1 als complement van de waterstaatkundige samenhang en houdbaarheid van het deltasysteem ook een verbeterde ruimtelijke samenhang te agenderen in het beslisdocument dat door de Stuurgroep wordt voorbereid
- 2 een waterstaatkundig/ruimtelijk profiel op te stellen per waterbekken, waardoor in beeld komt welke (combinatie van) opgave(n) daar dominant en beeldbepalend is
- 3 af te spreken dat elke fysieke interventie die volgt op de overeengekomen voorkeursstrategie van de samenwerkende partijen onderhevig is aan ruimtelijke planvorming
- 4 gezien het grote aantal partijen en belanghebbenden bij de uitvoeringsvoorbereiding de kwaliteit van de ruimtelijke plannen te laten toetsen door een onafhankelijke kwaliteitscommissie die door de stuurgroep Zuidwestelijke Delta wordt benoemd
- 5 de organisatie en advisering van de kwaliteitscommissie te baseren op de landschappelijke hoofdstructuur van de delta: elk bekken een eigen supervisor; het gezamenlijke supervisorenoverleg (wellicht onder voorzitterschap van de Rijksadviseur Landschap en Water) vormt de basis van de kwaliteitscommissie
- 6 per bekken een Kader Ruimtelijke Kwaliteit samen te stellen, op basis waarvan de beoogde kwaliteitssprongen inzichtelijk worden gemaakt en de oordeelsvorming door de supervisor verifieerbaar wordt.

Het College van Rijksadviseurs hecht – met u – groot belang aan een de ruimtelijke kwaliteit van de Nederlandse delta. We hopen u in dat licht hiermee een passend advies te hebben gegeven en zijn zeer bereid u te ondersteunen bij het zetten van vervolgstappen.

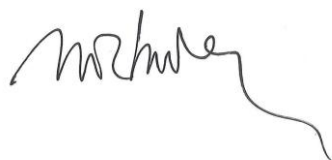
Datum

25 maart 2014

Kenmerk

RBM-20140325/1

Hoogachtend en met een hartelijke groet,

Eric Luiten
Rijksadviseur Landschap en Water

Rients Dijkstra
Rijksadviseur Infrastructuur en Stad

Frits van Dongen
Rijksbouwmeester